

УДК 377.1:811.161.2

Ірина Бабій

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ У ПРОЦЕСІ РІДНОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сфера сервісу охоплює майже всі напрями людської діяльності. Вона є особливим видом професійної діяльності з надання матеріальних і духовних послуг споживачам і організаціям. З огляду на економічну перспективність сфери обслуговування виникає потреба у якісному кадровому забезпеченні цієї галузі. Сьогодні конкурентоздатність випускника визначається не лише наявністю у нього суми необхідних знань, а й володінням основними процедурами професійної діяльності, інноваційними технологіями, переліком професійних якостей. Професійні якості у поєднанні з професійними знаннями, уміннями і навичками дозволяють фахівцеві успішно виконувати професійну діяльність, тому формування і розвиток професійних якостей є пріоритетом сучасної професійної освіти.

Методологічний аспект формування професійних якостей особистості розглянуто у працях А. Деркача, Б. Душкова, Е. Зеєра, Н. Кузьміної, Ю. Поварьонкова, В. Сластьоніна, Б. Смірнова, В. Щадрікова та ін. Численні дослідження і публікації засвідчують також інтерес науковців до проблеми професійних якостей та їх ролі у становленні різногалузевих спеціалістів: Н. Андрейченко (менеджерів), В. Гаврилюк (водіїв), Л. Денисенко (швей), Е. Зеєр, Н. Кузьміна (педагогів), М. Лобур (спеціалістів сфери харчування), Л. Шестакович (токарів).

У психолого-педагогічній літературі зміст поняття “професійні якості” / “професійно значущі якості” з’ясовували А. Маслоу, О. Смирнова, В. Щадріков, В. Ягупов та ін. Відтак здійснено чимало спроб класифікувати професійні якості (А. Бабенко, Р. Гейзерська, Е. Зеєр, М. Корольчук, Б. Ломов, В. Маріщук, В. Щадріков та ін.). Аналіз наукових праць свідчить, що до професійних якостей відносять не лише психофізіологічні, психологічні характеристики особистості (Я. Когут, В. Рибалка, О. Столяренко та ін.), а й уміння, здібності та властивості особистості (О. Волков, О. Сегеда, В. Чирков), що пояснює взаємовизначеність перелічених понять. Таким чином, сукупність пов’язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок) і розвиток психічних процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності, об’єднуються в широке поняття “професійні якості спеціаліста”.

Виявлення особистісних і професійних якостей фахівця, пошук шляхів, способів їх формування і розвитку в процесі професійної підготовки зумовлюється специфікою професійної, у нашому випадку – сервісної діяльності. З іншого боку, професійні якості є формувальним елементом відповідної професії, що визначає ефективність роботи майбутнього працівника. Це дає змогу сучасним дослідникам професійних якостей аналізувати їх як важливий структурний компонент професійної компетентності.

Професійні якості розвиваються під час навчання в ПТНЗ та подальшій діяльності, а їх перелік варіюється з огляду на розвиток відповідної галузі. Так, сфера послуг працює на перетині економіки, техніки, естетики, психології, мистецтва, тому комерційні й економічні аспекти надання послуг тісно переплітаються з соціальними і культурними. Хоча праця у сфері послуг не матеріалізується у конкретних предметах, однак ця галузь відіграє певну роль у матеріальному життєзабезпеченні людей, реалізації їх соціокультурних і духовних потреб, що дозволяє поєднувати у сервісній діяльності техніко-технологічні процеси і процеси гуманізації всіх сторін життєдіяльності людини. Так, сервісний працівник має можливість впливати на формування особистості клієнта, виховувати його смаки, споживчу культуру, прищеплювати морально-естетичні норми, тому майбутній кваліфікований робітник сфери обслуговування повинен усвідомлювати сутність і соціальну значущість обраної професії.

У дослідженні В. Щадрікова з'ясовано, що у процесі професіоналізації особистості утворюються інтегровані ансамблі якостей; їх компонентний склад постійно змінюється, посилюються або послаблюються кореляційні зв'язки. Однак для кожної професії існують відносно стійкі ансамблі професійних характеристик [13]. На базі експериментальних майданчиків (Львівське ВПУ ресторанного сервісу і туризму, Львівський професійний ліцей побутового обслуговування) відділу гуманітарної освіти Львівського науково-практичного центру Інституту професійно-технічної освіти НАПН України готують фахівців за такими спеціальностями: кухар, кондитер, офіціант, бармен, адміністратор, покоївка, агент з організації туризму, перукар, взуттєвик, кравець, флорист та ін. Представники названих спеціальностей надають *побутові* послуги, що є особливою споживчою якістю, яка задовольняє конкретну побутову потребу індивіда або групи споживачів. Основними групами професійних якостей, необхідних кваліфікованим робітникам у системі побутових послуг, є: інтелектуально-гносеологічні, соціальні, морально-вольові, організаційні, комунікативні, емоційні. Як слушно зазначає Н. Іванова, якісний склад кожної із зазначених груп якостей визначається специфікою професії [3]. На думку

М. Лобура, людина, яка надає побутові послуги, має виявляти інтерес до професії, відзначатися відповідальністю, моральністю, особистою активністю, самостійністю, готовністю до прийняття нестандартних рішень, працелюбністю, товариськістю, доброзичливістю, емпатією, привітністю, прагненням до емоційного зростання тощо [4]. Таким чином, для сучасного сервісного працівника характерна ціла сукупність професійних якостей.

У даній статті ми розглянемо творчі якості у контексті професійного становлення майбутнього фахівця сфери обслуговування та можливості рідномовної підготовки у процесі їх формування і розвитку.

У сучасній вітчизняній освіті параметри навчального процесу визначаються низкою концептуальних підходів, а саме: комунікативно-діяльнісним, особистісно орієнтованим, компетентнісним. Водночас соціальне замовлення на “знаючу” людину доповнюється замовленням на творчу особистість, тому одним із пріоритетних напрямів розвитку є *творчий*, зміст якого полягає, по-перше, у спеціальній підготовці молоді до творчої діяльності, до оволодіння сучасними новітніми галузевими технологіями, по-друге, у розвитку умінь самостійно опановувати знання. Причому освіта ставить за мету зробити творчими не лише художні, а й усі інші види навчальної діяльності молоді, бо, на думку Л. Мацько, кожна фахова діяльність може бути творчою [6, с. 6]. Сервісних працівників без жодних застережень можна віднести до професій типу “людина – людина” і “людина – художній образ”, причому професії останнього типу вимагають від майбутнього фахівця творчого мислення.

Творчість, будучи поняттям багатоплановим і складним, є предметом дослідження філософів, психологів, педагогів, соціологів. Так, філософська наука розглядає творчість у найширшому – методологічному – аспекті, кваліфікуючи її як соціально значущу, практично ціннісну діяльність особистості, спрямовану на об’єкт творення. Творчий процес є своєрідним синтезом розумових і духовних зусиль людини, тому його можна трактувати, з одного боку, як інтелектуальний, з іншого – як екзистенційний феномен. Саме через творчість людина здійснює сходження до вищих рівнів духовності, моральності та свободи. Таким чином, творчість є універсальним способом особистісної самореалізації, можливістю змінювати самого себе і зовнішній світ. А. Маслоу зазначає: “У мене таке відчуття, що поняття творчої здатності та поняття повністю самоактуалізованої людської особистості сходяться все ближче і ближче і, можливо, виявляться ідентичними” [5, с. 60]. З філософського погляду кожна людина займається творчістю, якщо виконує роботу не механічно, а намагається внести свої елементи, удосконалити процес.

У психології (Л. Виготський, А. Леонтьєв, В. Моляко, В. Рибалка, С. Рубінштейн та ін.) творчість вивчається як процес створення нового і сукупність властивостей особистості (творчої уяви, інтуїції, неусвідомлених компонентів розумової активності, потреб особистості в самоактуалізації тощо), що забезпечують її включення у цей процес. Крім того, психологічна наука розглядає творчість у кореляції репродуктивної та продуктивної діяльності, а також досліджує етапи і стадії творчого процесу. Концептуальним для педагогіки є положення психологічної науки про те, що здатність перетворювати світ хоч і є для людини онтологічною, однак вона має бути розгорнута і завершена у практичній діяльності. Відтак становлення творчої особистості здійснюється через розвиток її творчих здібностей і мислення.

У педагогіці ґрунтовні дослідження творчості, формування креативної особистості, розвитку її творчого потенціалу і якостей, створення відповідної системи мотивів і цінностей, організації творчого навчально-виховного процесу здійснили В. Андрєєва, В. Буряк, Г. Васянович, О. Корсакова, І. Лернер, М. Махмутов, С. Сисоєва, Л. Сліпчишин та ін. Творчість є важливим структурним компонентом особистісно зорієнтованого підходу до навчання та виховання. Саме у межах цього підходу було сформульоване поняття творчої навчальної діяльності, яка є видом продуктивної пізнавальної діяльності на основі розвитку творчих здібностей і якостей учня. Таке навчання передбачає творче здобуття знань і опанування умінь і навичок їх застосовувати. Так, В. Сухомлинський зазначав: “Творчість починається там, де інтелектуальні й естетичні багатства, засвоєні, здобуті раніше, стають засобом пізнання, освоєння, перетворення світу, при цьому людська особистість немовби зливається зі своїм духовним надбанням” [10, с. 566]. Зазначимо, що виявлення і розвиток творчого потенціалу учнів потребує творчого підходу від педагогів. С. Сисоєва сформулювала принципи педагогічної творчості: 1) креативності, що передбачає виявлення можливостей змісту навчального матеріалу з метою посилення його орієнтації на формування творчої особистості учня; 2) єдності діагностики і корекції – йдеться про побудову і корекцію навчально-виховного процесу на основі психолого-педагогічного діагностичного дослідження, яке б виявило рівень розвитку творчих можливостей учнів; 3) оптимальності – оптимальна взаємодія вчителя й учня, що забезпечує не лише успішне засвоєння знань, а й позитивну динаміку розвитку творчих можливостей учнів; 4) доповнення – посилення розвитку творчих можливостей у позаурочний час; 5) варіативності – подолання одноманітності змісту, форм і методів навчання [8].

Творчість як один із видів діяльності має системно-структурний характер, відтак складається з таких компонентів: процес творчої діяльності: постановка задачі, формування задуму, його реалізація; продукт творчості: духовні або матеріальні цінності; особистість творця: здібності, темперамент, характер, вік; середовище й умови, в яких відбувається творчий процес.

Творчі якості забезпечують операційну сферу в професійній діяльності сервісних працівників, сприяють перетворенню професійних знань, умінь і навичок в індивідуальний стиль і майстерність спеціаліста. Чимало дослідників пропонують перелік особливостей, що характеризують творчу особистість (І. Галактіонов, О. Лук, А. Матюшкін та ін.), однак найбільш повну класифікацію, на наш погляд, запропонувала С. Сисоєва, яка виділила понад 60 творчих якостей, що зумовлюють спрямованість майбутнього працівника на творчу діяльність. У межах даної групи дослідниця виділяє оригінальність, ініціативність, допитливість, креативність [9, с. 127].

Навчання у ПТНЗ припадає на період так званої підліткової та юнацької творчості (від 12-14 до 18-22 років). Саме в цьому віці, який характеризується різноманітністю та широтою інтересів, відбувається формування домінуючої спрямованості, яка й зумовлює подальший, у тому числі професійний, розвиток особистості. Цей віковий період дорослішання характеризується інтелектуальною ініціативою й націленістю на творення чогось нового, тому активізуються нові способи пізнання, а суб'єктний досвід збагачується індивідуальними смислами й пізнавальними стратегіями. Такий досвід формується у межах творчої самоактуалізації та самореалізації у різних соціальних сферах. У контексті досліджень С. Рубінштейна, І. Кона, К. Альбуханової-Славської та інших можна виділити три основні вектори творчої самореалізації, які відповідають ціннісним новоутворенням у свідомості підлітка: 1. Творча самореалізація учня через самопізнання, тобто як потреба пізнати себе. Формується здатність аналізувати власні дії, відносини з погляду особистісних цінностей. 2. Творча самореалізація пов'язана з діяльністю рефлексій, зокрема: з'являється здатність аналізувати власні думки в проблемних ситуаціях на внутрішньоособистісному та зовнішньому рівнях. 3. Самоаналіз своїх життєвих інтересів, сфер творчої самореалізації та визначення своїх життєвих планів. Зазначимо, що узгоджена з віковими параметрами учнівська творча діяльність сприяє підвищенню мотивації до навчання, інтелектуальному розвитку учнів і максимальному розкриттю їх особистісного потенціалу.

Творчі здібності відносяться до спеціальних і є інтегральною якістю особистості, яка детермінується її когнітивною й особистісною сферами і потребує дозрівання багатьох психофізіологічних структур. Усі компонен-

ти творчих здібностей пов'язані між собою та у процесі творчої діяльності відіграють певну роль. Але власне творчими можна вважати, на думку Л. Медяник, інтелектуально-евристичні здібності: дивуватися новому, комбінувати раніше відомі способи діяльності, висувати гіпотези, фантазувати, асоціативно мислити, бачити суперечності, визначати нові проблеми, генерувати нові ідеї, обґрунтовувати власні думки, створювати нові оригінальні продукти [7, с. 17].

Ключовою творчою якістю вважаємо *креативність*. Вивчення креативності розпочато ще в 50-ті рр. ХХ ст. (Дж.-П. Гілфорд, П. Торренс). Так, американський дослідник Дж. Гілфорд, аналізуючи відмінності між двома типами розумових операцій (конвергенцією і дивергенцією), вважав останню разом з операціями перетворення й імплікації основою креативності як загальної творчої здібності. П. Торренс трактує креативності як природний процес, що породжується сильною потребою людини у знятті напруження, яке виникає в ситуації непевності або незавершеності [15]. Більш доречним із погляду педагогічної перспективи вважаємо визначення Е. Фромма, який розглядає креативність як здатність дивуватися, спрямованість на нове й уміння глибоко усвідомлювати набутий досвід [12]. Синтезувавши численні дефініції, які подано в сучасних словниках із психології, креативністю вважаємо вміння особистості мислити варіативно в пошуку різних, але однаково правильних та ефективних рішень однієї й тієї ж проблеми або ситуації.

Формування творчої особистості забезпечується, передусім, продуктивними, пошуковими видами діяльності. У науковій педагогічній літературі творчу діяльність учнів поділяють на два види: 1) діяльність учнів під керівництвом викладача – це початковий етап, на якому учні отримують інформацію про те, як діяти, чим керуватися; 2) самостійна діяльність учнів – виконується учнями на репродуктивно-творчому або творчому рівнях, коли відтворення є лише окремим елементом у загальній структурі творчого процесу. Показниками учнівської творчості вважаємо: *оригінальність* – здатність учня знайти такий спосіб розв'язання запропонованого завдання, який відрізняється від інших; *допитливість* або зацікавленість усім новим, про що йдеться на уроці; *точність* – уміння вчасно у визначений термін виконувати розпочату роботу; *смількість* – уміння всупереч стереотипним думкам і рішенням висловлювати власні думки і мотивувати їх доречність.

Крім того, творчість активізує роботу мислення і пам'яті. О. Тертична виділяє три рівні становлення творчого мислення: 1) *інформаційний* – формування в учнів необхідних елементів інформаційної культури: уміння працювати з друкованими джерелами (підручниками, словниками, довід-

никами, періодичними виданнями), технічними засобами (ПК, Інтернет), що активізує відповідні психічні (сприйняття, пам'ять) та розумові (аналіз, синтез, узагальнення) процеси; 2) *організаційний* – учні вчаться самостійно здобувати знання, вміння і навички на основі попереднього досвіду. Формуванню цього рівня творчого мислення сприяють навчальні ігри, творчі вправи, найефективнішими серед яких у лінгводидактиці є робота зі словами, реченнями, текстами (вибрати найбільш вдалий варіант слова; перебудувати просте речення на складне і навпаки; замінити виділені слова у тексті синонімами/антонімами; згорнути/розгорнути текст тощо), оскільки розвивають професійну грамотність, ерудицію; 3) *евристичний* – учні знайомляться з методами вирішення творчих завдань [11, с. 307–309].

Мова є універсальною, креативною системою, оскільки відображення світу в мові, взаємодія між мовою та мовцем є безперервним творчим процесом. Так, О. Потебня розглядав мову як особливий вид творчості, який передує усім іншим. Американський лінгвіст Н. Хомський слушно зауважив, що однією із сутнісних властивостей будь-якої мови є її творчий характер, а білоруський лінгвіст Б. Норман виокремлював особливу креативну функцію мови, зокрема йдеться, про здатність мовних сутностей бути первинними щодо явищ об'єктивної дійсності. Нині в межах мовознавчої науки сформувалась окрема галузь – креативна лінгвістика. Її засновник О. Алейников стверджує, що усі люди мають творчий потенціал, а завдяки мовотворчості його можна успішно розвивати, позаяк людина створює властиві лише їй словосполучення, речення, тексти [14]. Останнім часом науковці оперують терміном “лінгвокреативність”, яку Ж. Горіна визначає як феномен мовленнєвого спілкування, що спонукає мовця до відкриття нових смислових зв'язків у відомому, передбачає мовленнєву активність та ініціативність, здібність до імпровізації [1, с. 100].

Таким чином, мовна підготовка у ПТНЗ не повинна бути повністю підпорядкована вузьким кваліфікаційним завданням, що, без сумніву, суттєво збіднює, деформує мову, оскільки позбавляє її культурного, морально-духовного, креативного контекстів. Тому, крім освоєння граматики, вивчення рідної мови в ПТНЗ сфери обслуговування має розвивати творче мислення майбутніх спеціалістів. Так, надання сервісних і туристичних послуг є за своєю суттю творчим процесом, при цьому особливо актуалізується роль творчого компонента в умовах жорсткої конкуренції.

Рідномовна підготовка передбачає творчу роботу, а такі методисти, як М. Вашуленко, О. Савченко, А. Богуш та інші, віддають перевагу творчим завданням під час вивчення мови, оскільки саме творча праця дозволяє подолати інертність у мисленні, а відтак і в мовленні уч-

нів, виробляє самостійність та ініціативність, розвиває комунікативно-креативні здібності. Розвиток творчих якостей в учнів ПТНЗ на уроках української мови потребує застосування *текстових, діалогових, ситуативно-мовленнєвих* форм і методів навчання.

У сучасній лінгводидактиці робота з різностильовими текстами посідає пріоритетне місце, позаяк дозволяє розвивати всі види мовленнєвої компетенції. Варіантами продуктивних завдань на текстовій основі, що розвивають професійну грамотність, можуть бути: заміна виділених слів у тексті синонімами, синтаксичне конструювання (перебудова речень), доповнення тексту новою інформацією, зокрема фаховою, редагування тощо. Робота з *ключовими словами*: учні визначають ключові слова у пропонованому тексті, або, навпаки, за ключовими словами пишуть власний оригінальний текст. Ефективним завданням, що актуалізує творчі здібності учнів є робота з частинами цілого ("Пазл"), наприклад: зібрати зв'язний текст з окремих фрагментів різних текстів; знайти відповідність між мікротемою і фрагментом тексту, котрі представлені на картках; укласти текст із розміщеними в хаотичному порядку реченнями. Продуктивними є завдання зі стилізації тексту, що передбачає опрацювання текстового матеріалу з метою зміни його функційно-стильової приналежності.

Перспективним вважаємо залучення учнів ПТНЗ до процесу мовотворчості, а саме термінотворення, оскільки професійна лексика досліджуваної галузі перебуває на етапі становлення і нормування. Доцільність таких завдань мотивуємо тим, що галузеві фахівці є активними учасниками формування фахового тезаурусу, авторами багатьох термінолексем, які згодом закріплюються в термінній системі та фіксуються у словниках. Саме з пробудження індивідуальної мовотворчості, на думку Л. Мацько та С. Єрмоленко, починається формування мовної особистості [2, с. 35].

Нагадаємо, що професійні якості, актуальні для сервісного працівника, мають соціально-комунікативну природу, тому вони розкриваються і розвиваються у площині саме діалогічної взаємодії. Діалогові форми навчання передбачають суб'єкт-суб'єктні відносини, а розвиток професійних якостей забезпечується шляхом застосування в навчально-виховному процесі різноманітних форм співпраці. Саме діалоговими у своїй основі є інтерактивні технології як ефективні в розвитку творчого потенціалу учнів ПТНЗ. Йдеться про такі методи, як мозковий штурм, дискусія, ігрові та тренінгові вправи тощо. Очевидно, що вибір конкретного інтерактивного методу залежить від теми, мети і завдань уроку. У процесі формування творчих професійних якостей доцільним та ефективним вважаємо використання навчальних ігор. Під час гри моделюються ситуації, що дозволяє ставити і

давати відповіді на складні (проблемні) професійні питання, налагоджувати взаємодію між суб'єктами професійної діяльності. Ігровий простір є навчальною альтернативою професійної реальності та дозволяє відпрацьовувати певні ролі, що надзвичайно актуально для досліджуваної сфери, адже комунікація в контактній зоні “працівник сфери послуг – споживач послуг” є рольовою або особистісно-рольовою.

Отже, особистість, якій притаманні творчі якості, є конкурентною на ринку сервісних послуг, позаяк значно краще адаптується до соціальних і виробничих умов, ефективно використовує, удосконалює і змінює їх, здатна породжувати якісно нові духовні та матеріальні цінності соціально-економічного значення. Мовна підготовка має значний навчально-виховний потенціал у формуванні й розвитку творчих якостей майбутніх сервісних працівників, який реалізується за допомогою текстових та інтерактивних технологій.

Посилання:

1. Горіна Ж. Д. Лінгвокреативність у мовленнєвій репрезентації елітарної мовної особистості / Ж. Д. Горіна // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка (Педагогічні науки). — 2011. — № 15 (226). — С. 94—102.
2. Єрмоленко С. Я. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови / С. Я. Єрмоленко, Л. І. Мацько // Початкова школа. — 1995. — № 1. — С. 33—37.
3. Іванова Н. Г. Формування професійно важливих якостей – важлива умова успішного виховання майбутніх фахівців / Н. Г. Іванова // Педагогічний дискурс. — 2012. — Вип. 12. — С. 163—166.
4. Лобур М. С. Формування професійно значущих якостей майбутніх молодших спеціалістів сфери харчування : автореф. дис... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / М. С. Лобур ; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. — К., 2006. — 21 с.
5. Маслоу А. Г. Новые рубежи человеческой природы [Текст] / А. Маслоу ; под общ. ред. Г. А. Балла и др. — М. : Смысл, 1999. — 423 с.
6. Мацько Л. Формування мовної культури // Педагогічна газета. — 2002. — № 8–9. — С. 6.
7. Медяник Л. Ю. Становлення творчої індивідуальності школярів // Вивчаємо українську мову та літературу. — 2008. — № 17-18. — С. 17.
8. Сисоева С. О. Педагогічна творчість : монографія / С. О. Сисоева. — Харків; Київ : Каравела, 1998. — 150 с.
9. Сисоева С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня : монографія / С. О. Сисоева. — К. : Поліграфкнига, 1996. — 406 с.
10. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: у 5 т. / В. О. Сухомлинський. — К. : Рад. школа, 1977. — Т. 3. — 670 с.
11. Тертична О. В. Розвиток творчого мислення учнів в процесі викладання спецдисциплін в ПТНЗ // Професійне становлення особистості: Проблеми і перспективи : матеріали II міжнародної конференції. — Хмельницький : ТУП, 2003. — С. 305-309.
12. Фромм Э. Человек для себя / Э. Фромм ; Пер. с англ. И. Константинова. — М. : Коллегиум, 1992. — 253 с.
13. Щадриков В. Д. Новая модель специалиста: инновационная подготовка и компетентностный подход / В. Д. Щадриков // Высшее образование сегодня. — 2004. — № 8. — С. 26—31.

14. *Aleinikov A. G.* (1990) Creative Pedagogy and Creative MetaPedagogy // The Progress of Education. — 1990. — Vol. LXV. — No. 12. — P 74—280.
15. *Torrance E. P.* Guiding creative talent. — New Jersey: Prentice-Hall, Englewood Cliffs, 1962. — 278 p.

References (transliterated and translated):

1. *Horina Zh. D.* Lihvokreatyvniest u movlennieviiy reprezentatsiyi elitarnoi movnoi osobystosti (Linguistic creativity in elitist linguistic identity's speech representation). // Bulletin of T. Shevchenko National Pedagogical University of Luhansk (Pedagogical Sciences), 2011, № 15 (226). P. 94—102.
2. *Yermolenko S. Ya., Matsko L. I.* Navchalno-vykhovna kontsepsiia vyvchennia ukraïnskoi (derzhavnoi) movy (The educational concept of Ukrainian (state) language study). // Elementary School, 1995. № 1. P. 33—37.
3. *Ivanova N. H.* Formuvannia profesiino vazhlyvykh yakosti – vazhlyva umova uspishnoho vykhovannia maibutnikh fakhivtsiv (Formation of professionally important qualities — an important condition for the successful future specialists' education). // Educational Discourse, 2012, issue 12. P. 163—166.
4. *Lobur M. S.* Formuvannia profesiino znachushchykh yakosti maibutnikh molodshykh spetsialistiv sfery kharchuvannia : avtoref. dys... kand. ped nauk : 13.00.04 “Teoriia i metodyka profesiinoi osvity” (Formation of professionally significant qualities of future junior specialists in nutrition : Abstract of Ph. D. thesis in Pedagogical sciences : 13.00.04 “Theory and Methods of Vocational Education”). Kyiv, Central Institute of Postgraduate Pedagogical Education of Ukraine, 2006, 21 p.
5. *Maslow A. G.* Novye rubezhi chelovecheskoj prirody (New frontiers of human nature) / *G. A. Ball et al.* (ed.). Moscow, 1999. 423 p.
6. *Matsko L.* Formuvannia movnoi kultury (Speech culture formation). // Pedagogical Newspaper, 2002, № 8—9. P. 6.
7. *Medianyk L. Yu.* Stanovlennia tvorchoi individualnosti shkoliariv (Formation of pupils' creative personality) // Study the Ukrainian language and literature, 2008, № 17—18. P. 17.
8. *Sysoieva S. O.* Pedahohichna tvorchist : monohrafiia (Pedagogical creativity : monograph). Kharkiv ; Kyiv : Caravel, 1998, 150 p.
9. *Sysoieva S. O.* Pidhotovka vchytelia do formuvannia tvorchoi osobystosti uchnia : monohrafiia (Preparing teachers for formation of pupil's creative personality : monograph). Kyiv, 1996, 406 p.
10. *Sukhomlynskyi V. O.* Vybrani tvory: u 5 t. (Selected Works : in 5 vol.). Kyiv, 1977. Vol. 3, 670 p.
11. *Tertychna O. V.* Rozvytok tvorchoho myslennia uchniv v protsesi vykladannia spetsdystsyplin v PTNZ (The development of pupils' creative thinking while teaching special subjects at vocational schools). // Identity's Professional Formation: Problems and Prospects: Proceedings of II International Conference. Khmelnytskyi, 2003. P. 305—309.
12. *Fromm E.* Chelovek dlja sebja (Man for himself) / Trans. from English by *I. Konstantinova*. Moscow, 1992. 253 p.
13. *Shhadrikov V. D.* Novaja model' specialista: innovacionnaja podgotovka i kompetentnostnyj podhod (New model of specialist: an innovative training and competence approach) // Higher Education Today, 2004. № 8. P. 26—31.
14. *Aleinikov A. G.* Creative Pedagogy and Creative Meta Pedagogy // The Progress of Education, 1990. Vol. LXV, № 12. P 74—280.
15. *Torrance E. P.* Guiding creative talent. N.Y. : Prentice-Hall, Englwood Cliffs, 1962. 278 p.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2013

И. Бабий

**Формирование творческих качеств у будущих сервисных работников
в процессе изучения родного языка**

Современное развитие сферы услуг требует специалиста, обладающего системой профессиональных качеств. К профессионально значимым качествам, характеризующие личность будущего сервисного работника, следует отнести творческие качества, поэтому актуальным является налаживание учебно-воспитательного процесса в профессионально-техническом учебном заведении, который бы максимально стимулировал творческое развитие учащейся молодежи. В статье рассмотрено содержательное наполнение понятия “профессиональные качества”, их классификационные разновидности. Автор обосновывает, что перечень профессиональных качеств определяется спецификой профессиональной деятельности; раскрыты теоретические аспекты формирования творческих качеств в процессе изучения родного языка в профессионально-техническом учебном заведении сферы услуг; выяснено, что наиболее оптимальными методами, которые стимулируют творческий потенциал учащихся на занятиях по украинскому языку является выполнение задач на основе профессиональных текстов, а также использование игровых технологий.

Ключевые слова: сфера услуг, творческие качества, профессиональный текст, игровые технологии.

I. Babiy

Formation of Future Service Workers' Creative Qualities While Learning Native Language

Modern development of the service sector requires specialists with a system of professional qualities. Professionally significant qualities that characterize the identity of the future service workers should include creative qualities; hence, the establishment of the educational process at a vocational school which would maximally stimulate the students' creative development is urgent. The article deals with the substantive content of the notion of “professional qualities” and their classification. The author proves that the list of professional qualities is determined by the specifics of professional activities; and reveals the theoretical aspects of creative qualities formation while learning the native language at vocational school of service sector. It is highlighted that the most optimal methods that stimulate the students' creativity while studying the Ukrainian language are the fulfillment of the tasks on the basis of professional texts and the use of gaming technology.

Key words: service sector, creative qualities, professional text, gaming technology.

Рецензент – кандидат філологічних наук,
доцент М. Д. Карп'юк